

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ**

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας: 101 10 - Αθήνα
Πληροφορίες: Ζ. Αδαμοπούλου
Τηλέφωνο: 2131516472
e-mail: ypertns@ypakp.gr

Αθήνα
Αριθ. Εσωτ. Πρωτ.: 251

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
Αθήνα

ΚΟΙΝ.: Γραμματεία Υφυπουργού Εργασίας
και Κοινωνικής Ασφάλισης (Τομέας
Κοινωνικής Ασφάλισης)/Πολιτική
Γραμματεία

ΘΕΜΑ: Συνταξιοδοτική αδικία εις βάρος των Τρίτεκνων και Πολύτεκνων μητέρων στο Δημόσιο.

ΣΧΕΤ: Η με αρ. πρωτ. 3807/5-3-2025 Ερώτηση.

Σε απάντηση της παραπάνω Ερώτησης που κατατέθηκε στη Βουλή από τους βουλευτές κ. κ. Α. Πάνα και Π. Χρηστίδη σχετικά με τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τους πλασματικούς χρόνους που δύνανται να αναγνωρίσουν ασφαλισμένες του πρώην Δημοσίου τρίτεκνες/πολύτεκνες μητέρες οι οποίες έχουν θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31.12.2010 (ήτοι συμπλήρωση 20 ετών ασφάλισης), σας πληροφορούμε τα εξής:

Α.1. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 περ. α' εδάφιο τρίτο του π.δ. 169/2007 (Α' 210) «*Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων*» (όπως ίσχυε πριν από την τροποποίησή του με τον ν. 3865/2010) για τις γυναίκες υπαλλήλους, οι οποίες έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά, αρκούσε για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, εικοσαετής (20ετής) πλήρης πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, ανεξάρτητα από τον χρόνο πρόσληψής τους. Η εν λόγω διάταξη εισήγαγε εξαίρεση στον κανόνα που ετίθετο στο πρώτο εδάφιο της ως άνω περ. α', σύμφωνα με τον οποίο η θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος προϋπόθετε εικοσιπενταετή (25ετή) πλήρη πραγματική συντάξιμη υπηρεσία. Επιπλέον, για την καταβολή της σύνταξης των τρίτεκνων γυναικών δεν απαιτείτο συγκεκριμένη ηλικία συνταξιοδότησης, όπως προβλεπόταν, για τις λοιπές περιπτώσεις υπαλλήλων, στο άρθρο 56 παρ. 1 περ. β' του Συνταξιοδοτικού Κώδικα

(π.δ. 169/2007, Α' 210), καθώς η συγκεκριμένη κατηγορία γυναικών είχε εξαιρεθεί ρητώς με την περ. στ' της παρ. 3 του ίδιου άρθρου.

A.2. Ακολούθως, με τον ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου και συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 120/21.7.2010) επήλθαν αλλαγές στο συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων με παιδιά. Κρίσιμες είναι, εν προκειμένω, οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, το οποίο φέρει τον τίτλο «Όρια ηλικίας συνταξιοδότησης - Εξίσωση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών υπαλλήλων του Δημοσίου». Συγκεκριμένα, με την παρ. 1α του εν λόγω άρθρου αντικαταστάθηκαν, από 1.1.2011, οι διατάξεις του τρίτου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 1 του Σ.Κ., ως εξής: «Κατ' εξαίρεση για τους υπαλλήλους που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά αρκεί η συμπλήρωση εικοσαετούς πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010 η οποία αυξάνεται κατά ένα (1) έτος για όσους συμπληρώνουν την εικοσαετία εντός του έτους 2011 και για όσους συμπληρώνουν την εικοσαετία από 1.1.2012 και μετά, κατά δύο (2) έτη για κάθε ημερολογιακό έτος και μέχρι τη συμπλήρωση είκοσι πέντε (25) ετών πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, ανεξάρτητα από το χρόνο πρόσληψής τους». Περαιτέρω, με την παρ. 2β του ίδιου άρθρου αντικαταστάθηκε, από 1.1.2011, η περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 56 του Σ.Κ., που αφορούσε στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης, ως ακολούθως: «Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1ης Ιανουαρίου 1998 και μετά, καθώς και για όσους προσλήφθηκαν για πρώτη φορά στο Δημόσιο από 1ης Ιανουαρίου 1983 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992: βα) Το πεντηκοστό δεύτερο (52ο) έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο για όσους έχουν ανήλικα παιδιά, το οποίο αυξάνεται στο πεντηκοστό πέμπτο (55ο) έτος από 1ης Ιανουαρίου 2012 και στο εξηκοστό πέμπτο (65ο) έτος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και μετά. Οι διατάξεις της υποπερίπτωσης αυτής έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά». Επιπλέον, με την παρ. 5 του ίδιου άρθρου, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 3δ του άρθρου 2 του ν. 4002/2011 (ΦΕΚ Α' 180/22.8.2011), καταργήθηκε ρητά, από 1.1.2011, η περ. στ' της παρ. 3 του άρθρου 56 του Σ.Κ., σύμφωνα με την οποία δεν υφίστατο ηλικία συνταξιοδότησης για τις γυναίκες υπαλλήλους που αναφέρονταν στο άρθρο 1 παρ. 1 περ. α' εδάφιο τρίτο του Σ.Κ.

A.3. Κατά τη συζήτηση στη Βουλή του ν. 3865/2010 προστέθηκε στο ανωτέρω αναφερόμενο άρθρο 6, ως «προσθήκη - αναδιατύπωση», παράγραφος 12, τεθείσα σε ισχύ από τη δημοσίευση του νόμου αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δηλαδή από 21.7.2010 (βλ. το άρθρο 23 του νόμου αυτού), με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Στο τέλος του άρθρου 11 του π.δ. 169/2007 προστίθεται παράγραφος 15 ως εξής: "15. α. Αναγνωρίζεται πλασματικός χρόνος για κάθε παιδί, ο οποίος ανέρχεται σε ένα (1) έτος για το πρώτο παιδί και σε δύο (2) έτη για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο. β. Ο χρόνος αυτός λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση, καθώς και για την προσαύξηση της σύνταξης, με την προϋπόθεση ο υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή (15ετή) πραγματική δημόσια υπηρεσία. γ. Ο ανωτέρω

πλασματικός χρόνος αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 του ν. 2084/1992. δ. Αν ο υπάλληλος έχει χρόνο ασφάλισης και σε άλλο φορέα κύριας σύνταξης, ο ανωτέρω πλασματικός χρόνος αναγνωρίζεται σε έναν μόνο φορέα κατ' επιλογή. ε. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για όσους υπαλλήλους έχουν ασφαλισθεί για πρώτη φορά από 1.1.1993 και μετά».

A.4. Ακολούθησε ο ν. 4002/2011 (Α' 180), ο οποίος, στην παρ. 4 του άρθρου 1 υπό τον τίτλο «Τροποποίηση διατάξεων του π.δ. 169/2007», όρισε ότι: «α. Οι διατάξεις της παρ. 15 του άρθρου 11 του π.δ. 169/2007, που προστέθηκαν με τις διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, αντικαθίστανται, από της ισχύος τους, ως εξής: «15.α. Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2011 και μετά, αναγνωρίζεται ως συντάξιμος χρόνος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας, ο οποίος ανέρχεται σε ένα (1) έτος για το πρώτο παιδί και σε δύο (2) έτη για κάθε επόμενο παιδί και μέχρι το τρίτο. Ο χρόνος αυτός λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση, καθώς και για την προσαύξηση της σύνταξης, με την προϋπόθεση ο υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πραγματική δημόσια υπηρεσία. β. Οι διατάξεις της προηγούμενης περίπτωσης έχουν εφαρμογή και για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με συνυπολογισμό και του αναγνωριζόμενου, σύμφωνα με τα ανωτέρω, χρόνου μέχρι την 31.12.2010. Στην περίπτωση αυτή ο χρόνος που αναγνωρίζεται σύμφωνα με τα ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβαίνει, με συνυπολογισμό και της λοιπής συντάξιμης υπηρεσίας, το χρόνο που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης, κατά περίπτωση. γ. Ο ανωτέρω χρόνος αναγνωρίζεται ως συντάξιμος σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 των άρθρων 17 και 20 του ν. 2084/1992 (Α' 165), κατά περίπτωση. δ. Αν ο υπάλληλος έχει χρόνο ασφάλισης και σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, ο ανωτέρω χρόνος αναγνωρίζεται σε έναν μόνο φορέα κατ' επιλογή". β. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για όσους υπαλλήλους έχουν ασφαλισθεί για πρώτη φορά από 1.1.1993 και μετά. γ. Δικαιώματα που έχουν αναγνωρισθεί με βάση τις αντικαθιστώμενες διατάξεις, μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού, παραμένουν ισχυρά».

Σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4002/2011, «Με τις διατάξεις της παρ. 4 επαναδιατυπώνονται οι διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, ώστε να αποσαφηνισθεί πλήρως ότι: α) όσοι υπάλληλοι έχουν θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης μέχρι την 31.12.2010 δεν υπάγονται στις διατάξεις αυτές και β) ο αναγνωριζόμενος με βάση τις διατάξεις αυτές χρόνος παιδιών, για όσους θεμελιώνουν, με συνυπολογισμό του χρόνου αυτού, δικαίωμα σύνταξης μέχρι την 31.12.2010, λαμβάνεται υπόψη μόνο για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης και όχι και για την προσαύξηση αυτής. Οι διατάξεις αυτές κρίθηκαν επιβεβλημένες γιατί και στις δύο προαναφερόμενες περιπτώσεις δεν διαψεύδονται οι συνταξιοδοτικές προσδοκίες των ανωτέρω υπαλλήλων, αλλά αντιθέτως εξακολουθούν να υπάγονται στις ευεργετικές διατάξεις που ίσχυαν πριν την ισχύ του ν. 3865/2010».

B.1. Από τη συνδυαστική ερμηνεία των διατάξεων που αναφέρθηκαν ανωτέρω υπό Α1, Α2, Α3 και Α4 συνάγονται τα εξής:

α) Υπό το προϊσχύσαν του ν. 3865/2010 νομοθετικό καθεστώς, για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος από γυναίκα υπάλληλο με τρία (3) τουλάχιστον παιδιά, αρκούσε εικοσαετής πλήρης πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, χωρίς να απαιτείται για την καταβολή της σύνταξης η συμπλήρωση συγκεκριμένης ηλικίας συνταξιοδότησης, αφού οι εν λόγω γυναίκες είχαν εξαιρεθεί ρητά με την περ. στ' της παρ. 3 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 (Α' 210). Επιπλέον, για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ήτοι για τη συμπλήρωση της εικοσαετίας, δεν προβλεπόταν διαδικασία αναγνώρισης πλασματικού χρόνου λόγω παιδιών.

β) Ακολούθως, με τις διατάξεις των παρ. 1α, 2β και 5 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, επήλθαν, από 1.1.2011, αλλαγές στο συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων με τρία τουλάχιστον παιδιά, με ταυτόχρονη πρόβλεψη τριετούς μεταβατικής περιόδου. Συγκεκριμένα, για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος απαιτείτο πλέον η συμπλήρωση είκοσι ενός (21) ετών πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας από 1.1.2011, είκοσι τριών (23) ετών από 1.1.2012 και είκοσι πέντε (25) ετών από 1.1.2013 και εντεύθεν. Επιπλέον, θεσπίστηκε για πρώτη φορά ηλικία συνταξιοδότησης για τους υπαλλήλους της κατηγορίας αυτής και, συγκεκριμένα, το 52ο έτος της ηλικίας συμπληρωμένο από 1.1.2011, το 55ο έτος της ηλικίας συμπληρωμένο από 1.1.2012 και το 65ο έτος της ηλικίας συμπληρωμένο από 1.1.2013 και μετά.

γ) Ως αντιστάθμισμα στις αλλαγές αυτές [ήτοι την αύξηση της απαιτούμενης για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος συντάξιμης υπηρεσίας και τη θέσπιση, για πρώτη φορά, ηλικίας συνταξιοδότησης], τέθηκε στο άρθρο 6 του ν. 3865/2010, ως προσθήκη - αναδιατύπωση, παρ. 12, ισχύουσα από τη δημοσίευση του ν. 3865/2010 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (21.7.2010), με την οποία προβλέφθηκε, το πρώτον, αναγνώριση πλασματικού χρόνου λόγω παιδιών, τόσο για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος όσο και για την προσαύξηση της σύνταξης, με την προϋπόθεση η υπάλληλος να έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή πραγματική δημόσια υπηρεσία.

δ) Εν συνεχεία, με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4002/2011 αντικαταστάθηκαν από της ισχύος τους οι διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 και, ειδικότερα, ορίστηκε ότι: i) όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1.1.2011 και μετά, δηλαδή συμπληρώνουν 21 έτη το έτος 2011 ή 23 έτη το έτος 2012 ή 25 έτη από 1.1.2013 και εφεξής, δύναται να αναγνωρίσουν πλασματικό χρόνο παιδιών τόσο για τη θεμελίωση όσο και για την προσαύξηση της σύνταξης και ii) το δικαίωμα αναγνώρισης πλασματικού χρόνου παιδιών έχει εφαρμογή και για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με συνυπολογισμό του αναγνωριζόμενου χρόνου μέχρι την 31.12.2010, ωστόσο στην περίπτωση αυτή ο αναγνωριζόμενος χρόνος δεν μπορεί να υπερβαίνει εκείνον που απαιτείται για τη θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης (δηλαδή τον αναγκαίο για τη συμπλήρωση της εικοσαετίας).

B.2 Υπό τα δεδομένα αυτά, οι διατάξεις της παρ. 12 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, όπως αντικαταστάθηκαν από την έναρξη της ισχύος τους με την παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 4002/2011, εντάσσονται συστηματικά στο ευρύτερο πλέγμα διατάξεων που επέφεραν αλλαγές στο συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων εν γένει, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων με τρία τουλάχιστον παιδιά (αύξηση της απαιτούμενης για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος συντάξιμης υπηρεσίας - θέσπιση, για πρώτη φορά, ηλικίας συνταξιοδότησης), βάσει του νέου ασφαλιστικού καθεστώτος στο Δημόσιο (ν. 3865/2010, όπως τροποποιήθηκε). Υπενθυμίζεται, για λόγους ιστορικής μνήμης ότι νομοθετικός λόγος των εκτεταμένων αλλαγών στο συνταξιοδοτικό καθεστώς των υπαλλήλων του Δημοσίου ήταν (και) η σταδιακή εξίσωση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και του χρόνου υπηρεσίας για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος μεταξύ ανδρών και γυναικών, ενόψει αφ' ενός μεν της απόφασης του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επί της υπόθεσης C-559/07, με την οποία κρίθηκε ότι οι ως άνω διατάξεις που ορίζουν διαφορετική συνταξιοδοτική μεταχείριση μεταξύ των ανδρών και γυναικών ως προς την ηλικία συνταξιοδότησης και την ελάχιστη προαπαιτούμενη υπηρεσία θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος αντιβαίνουν στα οριζόμενα στο άρθρο 141 ΕΚ, παραβιάζοντας την αρχή της ισότητας ως προς την καταβολή αμοιβής, αφ' ετέρου δε της από 29.1.2010 προειδοποιητικής επιστολής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την οποία επιφυλασσόταν του δικαιώματός της να προσφύγει στο Δ.Ε.Κ. για την επιβολή προστίμου λόγω της μη έγκαιρης συμμόρφωσης της Ελλάδας με το διατακτικό της ανωτέρω απόφασης.

B.2 Ωστόσο, ο νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τις επελθούσες δυσκολίες μετάβασης στο νέο καθεστώς, εντός χρονικής περιόδου τριών (3) ετών, θέλησε να προστατεύσει τις υπαλλήλους που είχαν ορισμένη συνταξιοδοτική προσδοκία, αυτές, δηλαδή, οι οποίες δεν θεμελιώναν μεν συνταξιοδοτικό δικαίωμα με βάση το νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε πριν από την εφαρμογή του ν. 3865/2010, προσδοκούσαν (πλησίαζαν) ωστόσο την πλήρωση των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση τέτοιου δικαιώματος. Τέτοια όμως συνταξιοδοτική προσδοκία είχαν μόνο οι ευρισκόμενες στην υπηρεσία γυναίκες υπάλληλοι. Σ' αυτές λοιπόν παρέχει τη δυνατότητα, εκμεταλλευόμενες την αναγνώριση πλασματικών ετών υπηρεσίας λόγω παιδιών, να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα και να λάβουν τη σύνταξη σε συντομότερο χρόνο, επωφελούμενες της σταδιακής αύξησης της απαιτούμενης συντάξιμης υπηρεσίας και των χαμηλότερων ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης της μεταβατικής περιόδου από 1.1.2011 έως 31.12.2012. Επιπλέον, στο άρθρο 1 παρ. 4 του ν. 4002/2011 περ. γ', ορίστηκε ότι *«δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί με βάση τις αντικαθιστώμενες διατάξεις, μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού, παραμένουν ισχυρά»*, προκειμένου με την ευμενή αυτή ρύθμιση να μη θιγούν κατοχυρωμένα δικαιώματα γυναικών υπαλλήλων, δηλαδή γυναικών οι οποίες εξήλθαν της υπηρεσίας μετά την 21.7.2010 και, μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4002/2011, χρησιμοποίησαν τον αναγνωριζόμενο πλασματικό χρόνο λόγω παιδιών όχι μόνο

για τη θεμελίωση αλλά και για την προσαύξηση της σύνταξης (δηλαδή υπερέβησαν με την αναγνώριση του χρόνου αυτού την απαιτούμενη για τη θεμελίωση 20ετία μέχρι 31.12.2010 ή τα 21 έτη από 1.1.2011 και μέχρι τη δημοσίευση του ν. 4002/2011).

Β.3 Σημειώνεται ότι, για την αναγνώριση πλασματικού χρόνου για όσες υπαλλήλους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2011 και μετά, υπολογίζεται και καταβάλλεται συμπληρωματική εισφορά με τα ποσοστά εισφορών που ισχύουν κατά την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος αναγνώρισης.

Γ. Τέλος, σχετικά με το πλήθος των ασφαλισμένων που έκαναν χρήση των ευεργετικών διατάξεων (τριτεκνίας με 20 έτη ασφάλισης έως 31.12.2010), σύμφωνα με τον e-ΕΦΚΑ, από 1.1.2011 έως 11.3.2025, ανέρχεται σε 5.309 ασφαλισμένους.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ANNA ΕΥΘΥΜΙΟΥ